

SCHITUL BULUC, COMUNA JARIȘTEA, JUD. VRANCEA

Daniela Mihai*

Abstract

The Jaristea village is one of the most important places in Vrancea Vineyards, located north - west of Odobești. The first document is from the late eighteenth century; Buluc Hermitage is 2 km from the village Jaristea, Vrancea county.

The wooden church, built of fir wood (21-22 cm thick) was built in the late seventeenth century (was glued to the ground and then whitewashed exterior) with porch, which was added much later, somewhere around 1831, probably when the community of believers grew, the porch is just a wooden porch pillars, which was then closed and plated boards.

In the nineteenth century, in 1832, was built pilgrim, cells, and was arranged inside. At the beginning of the twentieth century, abbot Cassian initiative began building with the construction of another church, right next to the small wooden church. The church was conch plan, dedicated to the Transfiguration, which unfortunately, after the earthquake of 1940 destroyed the church and damaged cells.

Keywords: Wooden church, monument, building technology, mobile heritage

Comuna Jariștea este una dintre cele mai importante localități din Podgoriile Vrancei, situată la nord - vest de Odobești. Prima atestare documentară este de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Schitul Buluc se află la 2 km de Comuna Jariștea, județul Vrancea, fosta comuna Vărsătura, într-o zonă deluroasă, înconjurată de păduri. (Fig 1) Situat într-o zonă pitorească, în fostul județ Putna, Schitul Buluc a fost ridicat de către Isaia Ieromonahului Caragea, fiul monahului Gherasim Caragea, fondatorul schitului Vișenești, așa cum rezultă din testamentul său.

„...Eu Isaie, Ieromonahul Caragea, am facutu Schitul Bulucului di iznovă din Codru Merei, unde să cinstește și se prăznuiește hramul Sfintei troiți, a prea sfântului Duh.. Dar la sfîntitul bisericii s-au strâns toți răzăși din Odobești, mari și mici, și am făcutu plecată rugămintă

tuturor răzășilor ca să dăruiască săhăstriei o bucată di locu.¹

Și așa s-au milostivit toți și au dăruitu o parte din moșie cu semne hotărâtoare m adică despre mezi noapte fundul Bulucului, iar dinspre răsăritu pi zare custure până in Pârîu Reci, iar spre sfîntitu, totu din fudulu Bulucului muchie pină in Pârău reci iarăși...”

Accesul din Focșani pe DN 2D, 11 km N, apoi pe DJ 205N spre NV până la Jariștea, 4 km. Trecând pe lângă Pădureni (3 km) se ajunge la Schitul Buluc. (Fig 2, 3)

Schitul a fost înzestrat cu danii destul de multe, date prin grija ctitorului, Isaia Caragea, care-l ridică în anul 1679. Actul de ctitorire este păstrat într-o copie târzie.

Biserica de lemn, construită din bârne de lemn de brad, (cu o grosime de 21-22 cm) a fost ridicată la sfârșitul secolului al XVII lea (lipită la exterior cu pământ și apoi văruiată) fără pridvor, adăugat mult mai târziu, undeva în jur de anul 1831, când probabil comunitatea de credincioși crescuse, fiind doar un simplu pridvor de lemn pe stâlpi, care apoi a fost închis și placat cu scânduri.

Biserica este de plan triconc, are următoarele dimensiuni, lățime de 7 m și lungimea de 13,80 m, pridvor închis, cu dimensiunile de 4,40 x 3,25 m.

Fig. 1. Zona de protecție

* dr. istorie, arheolog Daniela Mihai, Director Direcția Programe a INP. Relevul a fost realizat de arh. Alexandru Rusete, căruia îi mulțumim și pe această cale.

¹ Romeo Valentin Muscă, Buluc, Schitul din Athosul românesc al Vrancei, 2010, p. 1-50, pentru întreaga istorie a schitului Buluc.

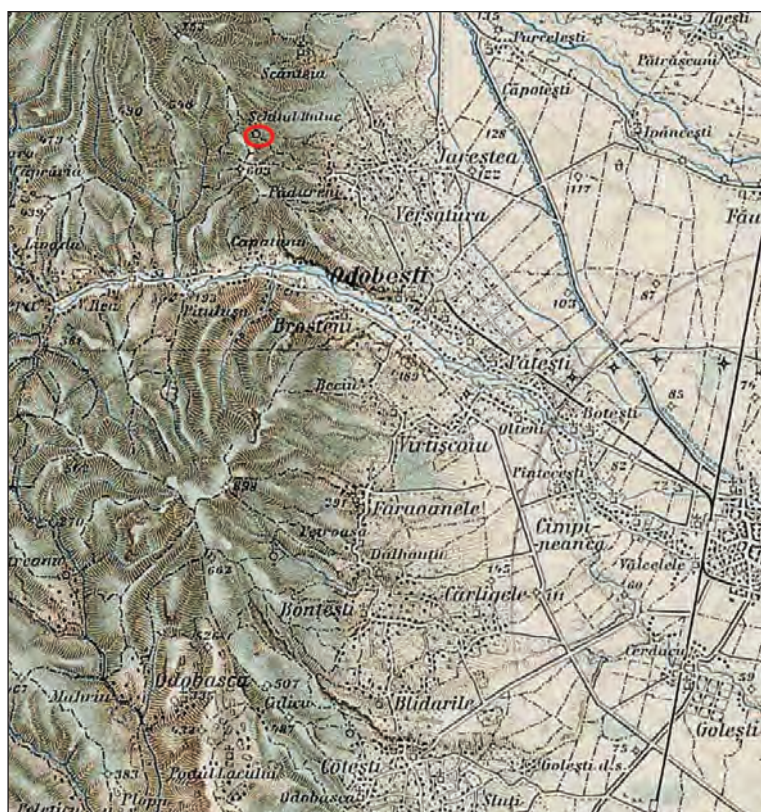

Fig. 2. Harta din anul 1910

Absidele de nord și sud sunt pentagonale: 1,20 x 3,20 m, iar absida altarului este heptagonală, cu dimensiuni de 4,50 x 3,00 m.

Acoperișul este în două ape, cu o înclinație mai mare decât cea originală (urma coamei este vizibilă în

noul pod, cu aproximativ 1 m mai jos). Noul acoperiș acoperă ferestrele (patru ferestre de dimensiuni mici: Nord, Sud, Est, Vest) turlei (forma octogonală din lemn chertat cu coada de rândunică) de peste naos. Podul este vizitabil printr-un chepeng din pridvor (în partea dreaptă a pridvorului).

Între Naos și Sf. Altar există un iconostas din stâlpi verticali de secțiune dreptunghiulară (cu șanfren de aproximativ 2 cm) închiși cu panouri din lemn. Are trei intrări, din care una reprezintă Ușile Împărătești și celelalte două, Ușile Diaconești.

Interiorul este tăvănuit cu lemn sub forma de lambriu din lemn masiv acoperit cu vopsea de ulei. Tăvănuiala este ridicată în zona turlei, dar doar 1 m spre partea superioară.

Biserica are un pridvor vitrat pe peretele de acces, între grindă și parapet, cu tâmplărie de lemn. Există 2 ferestre dreptunghiulare în pronaos (spre nord și spre sud) cu dimensiunile de 80 x 120 și 90 x 125 cm, precum și alte 2 ferestre dreptunghiulare în absidele altarului (dispuse spre nord și spre sud) 80 x 125 cm.

Turla octogonală a fost ridicată peste pronaos și era străpunsă de 4 ferestre înguste dreptunghiulare, de asemenea, acoperișul era într-o apă, acoperit cu tablă, așa după cum se poate vedea din fotografia istorică făcută aici la sfârșitul secolului al XIX lea. Din fericire, sunt păstrate două fotografii care redau imaginea originală a schitului Buluc, din anul 1893, făcute de Alex

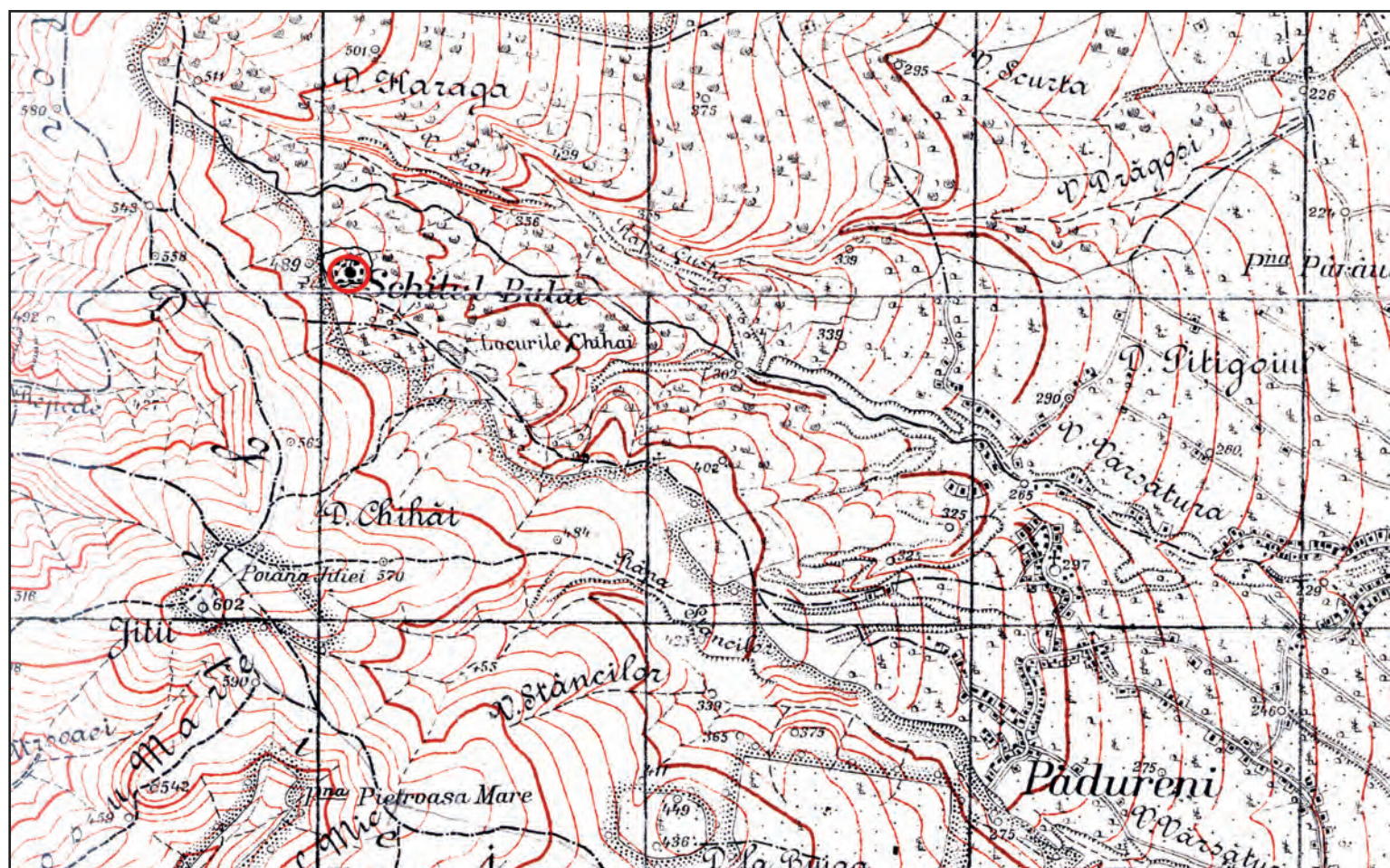

Fig. 3. Extras din planul director de tragere - 1956

Fig. 4, 5. Fotografii istorice realizate de Alex Antoniu în 1893

Antoniou. (Fig. 4)

Una dintre cele două fotografii istorice redă imaginea de ansamblu a schitului Buluc, și în care se poate distinge, fără probleme, forma originală a bisericii de lemn, cu pridvor deschis, pe stâlpi de lemn. (Fig. 5)

Tehnica și materialele de construcție sunt cele obișnuite în zonă, biserica este construită din bârne de lemn de brad², cu fundație din bolovani de râu, iar modul de îmbinare al lemnului este cel bine cunoscut, în coadă de rândunică, așa după cum s-a putut constata în podul bisericii.

Biserica era acoperită cu tablă, iar pe pronaos avea o turlă octogonală, străpunsă de patru ferestre dreptunghiulare înguste, acum astupate. De asemenea, au fost modificate ferestrele, care, așa după cum se vedea în fotografia istorică a lui Antoniu din 1893, aveau o formă dreptunghiulară. (Fig. 6, 7, 8)

De asemenea ca și astăzi, existau chiliile pe partea dreaptă, cu prispă în față, precum și casa stăreției pe partea stângă, ce dispunea de un parter înalt, situat deasupra unui beci, care păstrează și astăzi aceeași formă. În spatele bisericii, se distinge o casă cu prispă, și câteva cruci, probabil ce făceau parte din cimitirul bisericii.

Într-un act din octombrie 25 1751, se arată că Mitrofan, starețul de la Schitul Buluc, a vândut 2 pogoane de vie din Dealul Odobeștilor, Bulucul a fost înzestrat și cu pădure de răzeșii din Odobești, pe la anul 1824, așa cum se afirma într-o hotărâre din 18 martie 1863 a Curții de Apel din Iași.³

În secolul al XIX-lea, în anul 1832, a fost construit arhondaricul, chiliile, și a fost amenajat în interior. De asemenea, schitul a primit o moară și în Caragea, fosta localitate Vișinești și lacul Chihaia, de la Floarea și Constantin Chihaia. Schitul a depins de Mănăstirea Neamț, al cărui metoh a fost. De asemenea, este menționat în documentele de arhivă faptul că în 20 iulie 1831 este adus la Schitul Buluc Vasile Ungureanu Dulgher, care a fost angajat să construiască 10 chilii și un arhondaric la Schit.

În 22 februarie 1833, Vasile Miron și Ioan Stoica se angajează și ei să facă chilii. În documentul de la 1 aprilie 1833, sunt trecute cheltuielile de la facerea arhondaricului 22 mai 1833 și 11 iunie 1834, precum și cheltuielile legate de achiziționarea a două mii de cărămizi pentru construirea unui beci, peste care s-a ridicat arhondaricul. Beciul și astăzi se menține intact.

În *Chestionarul* referitor la monumentele istorice adresat Schitului Buluc, cu hramul Sf. Treimi este descrisă sumar, de către protosinghelul Casian Carabă, starețul

de atunci al mănăstirii, atât tehnica de construcție cât și materialele folosite⁴.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, schitul Buluc avea o avere destul de însemnată, având în posesie în anul 1887, 1 acaret cu 6 încăperi și o bașcă și cerdac, 1 chilie cu două încăperi, 1 chilie cu două încăperi, 1 chilie cu o încăpere, o chilie cu 2 încăperi sub un acoperământ. Schitul Buluc depindea de Primăria Odobești.

Biserica de zid – 1922-1940

La începutul secolului al XX-lea, la inițiativa starețului Casian Carabă a început construirea unei biserici de zid, chiar lângă mica biserică de lemn. Biserica era de plan triconc, cu Hramul Schimbarea la față, care din păcate, în urma cutremurului din anul 1940 a distrus biserica și a afectat chiliile. Noua biserică a fost ridicată între anii 1922-1928, fiind metoh al Mănăstirii Neamț. Din păcate, cutremurul din anul 1940 produce grave stricăciuni și biserica se dărâmă, astăzi se mai păstrează doar fundațiile bisericii de zid.⁵

Schitul Buluc a trecut printr-o perioadă grea de abandon în timpul comunismului, culminând cu anul 1986 când chiliile au fost transformate în case de vacanță, iar terenul din interior în teren de fotbal. A fost reînființat în anul 1993, când a redevenit așezământ monahal.

De asemenea, se păstrează în altarul poligonal (heptagonal) pomelnicul pus în anul 1831, probabil, când vor fi avut loc importante lucrări de reparație ale acestui lăcaș. (Fig. 9, 10)

De asemenea, în stânga altarului se păstrează o foarte frumoasă icoană cu față dublă, pe una din fețe reprezentând-o pe Maica Domnului cu Pruncul, iar pe cea de a doua pe Sf. Mina și pe Sf. Haralambie, care este apărătorul de ciumă și de foamete, pusă în același an, 1831. (Fig. 11)

Alegerea acestui sfânt de către unele lăcașuri sfinte este legată direct de împrejurările generate de „ciuma lui Caragea”, din 1813, dar și de foametea din vremea lui Alexandru Constantin Moruzi, din 1795. (Fig. 11)

Din păcate, biserica a fost tencuită, dar materialul din care a fost făcută nu a fost schimbat sau modificat în vreun fel, putând fi înlăturate toate aceste adaosuri nedorite. De asemenea, au fost închise ferestruicile din turlă, așa după cum se poate vedea și din poza alăturată.

Schitul Buluc, cu hramurile *Sfântă Treime/Schimbarea la față* **este considerată a avea vechime foarte mare**, fiind întemeiat la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea de către familia dregătorilor militari Caragea din Vișinești Putnei, în a treia domnie a voievodului Ioan Mihail Racoviță, așa cum

² Arhiva INP, dosar CMI, 3682, fila 7, vezi descriere biserica de lemn a schitului Buluc a protosinghelului Cassian Carabă adresată Ministrului Culturii în ianuarie 1947.

³ Romeo Valentin Muscă, Buluc, *Schitul din Athosul românesc al Vrancei*, 2010, p. 15.

⁴ INP, Arhiva CMI, dosar 3682, Sf. Schit Buluc, Biserica de lemn Sf. Treime, com. Vărsătura, jud. Putna, 1921, 1947, filele 2, 3.

⁵ Arhiva INP, dosar 3682, fila 7.

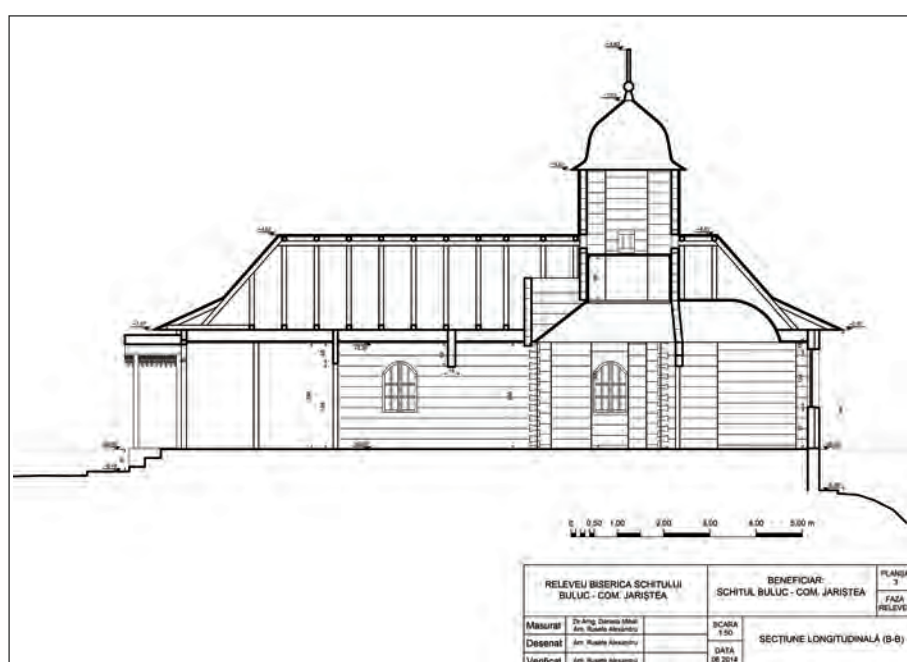
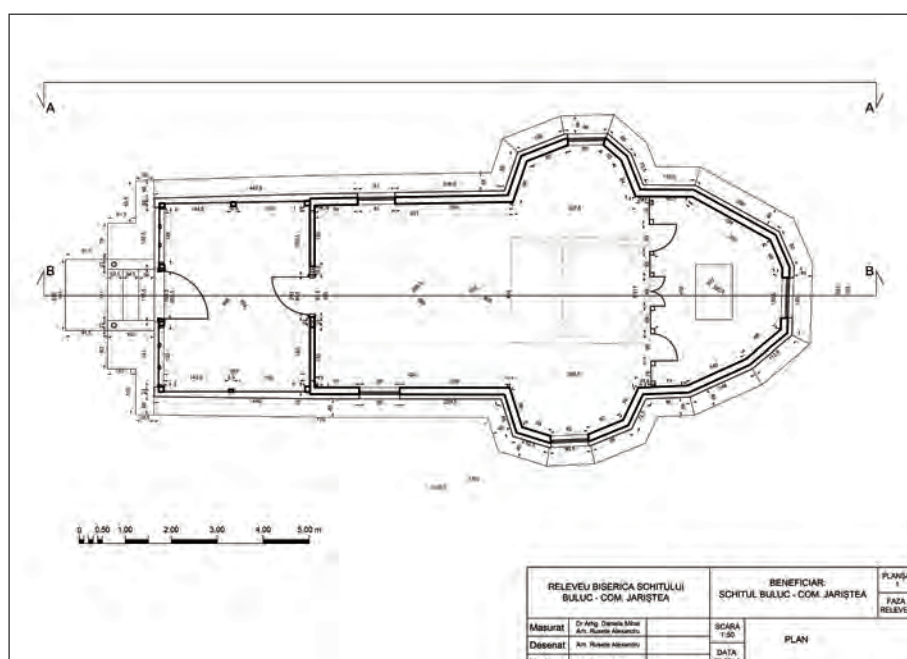
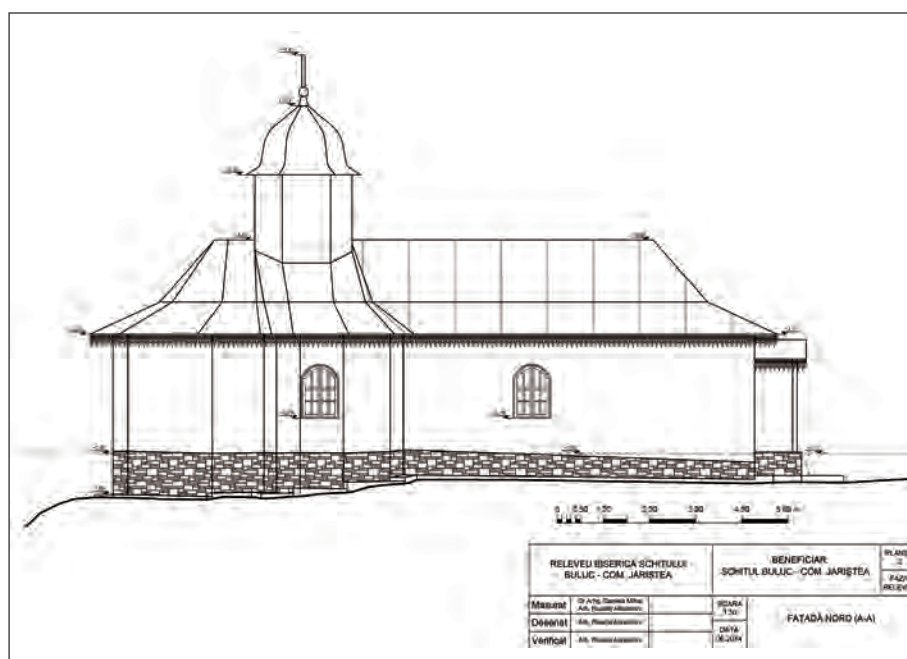

Fig. 6, 7, 8. Relevu, plan și secțiune a bisericii de lemn aparținând Schitului Buluc
Planșele relevului desenate de arh. Alexandru Rusete

Fig. 9, 10. Pomelnicul din altar pus în anul 1831

Fig. 11. Icoana cu față dublă, 1831

Fig. 12. Tehnica de îmbinare, coada de rândunică

Fig. 13. Detaliu de la ușile împărătești, decorate cu ciorchini și viță de vie

Fig. 14. Evanghelie tipărită în anul 1834 la Mănăstirea Neamț

Fig. 15. Chivotul bisericii, 1921

se amintește și în pomelnicul din 1831 păstrat în altarul bisericii de lemn Sfânta Treime.

De asemenea, biserica este în integralitatea ei construită din grinzi de lemn de brad, de 21 – 22 cm, care se păstrează intacte, fiind îmbinate la capete, așa după cum se poate observa în întreaga biserică în coadă de rândunică.

Singurul element care a fost modificat a fost acoperișul care a fost puțin înălțat, așa după cum am constatat în podul bisericeții. Micile ferestre din turla au fost suprimate, iar acoperișul a fost acoperit cu tablă.

Ansamblul Schitul Buluc este situat într-un cadru natural absolut mirific, autentic, înconjurat de specii de arbori rare.

De asemenea, în interiorul bisericeții de lemn se află adăpostite icoane de valoare, multe dintre ele, din anul 1832, dar și mai vechi, cum sunt cele de pe ușile împărătești. De asemenea, ușile împărătești sunt realizate și decorate într-o manieră extrem de personală, dar specifică locului, cu vrejuri de viță și cu ciorchini. (Fig. 13)

Printre piesele de patrimoniu mobil cu care este înzestrată mănăstirea Buluc se află și o Evanghelie, care a fost tipărită la mănăstirea Neamț, în anul 1834. (Fig. 14), precum și un chivot al bisericii, cel mai sigur al bisericii de zid, un chivot lucrat cu email, în tehnica cloisonné. (Fig. 15)

Din punct de vedere al importanței artistice, biserica de lemn analizată se încadrează în tipologia ce realizată cu ani în urmă de Ioana Cristache Panait,⁶ ca fiind de tipul B2, adică cu abside laterale pentagonale, și cu altar, în cazul nostru heptagonal, o formă mai rară de altar, care nu se regăsește încă repertoriat în cazul bisericilor de lemn analizate de autoare. Prin comparație cu bisericile de lemn din județul Vrancea, am constatat asemănări de tehnică de construcție și planimetrie cu bisericile de lemn de la Anghelești (VN-II-m-B-06495), precum și cea de la Dălhăuți (VN-II-m-B-20832.01) cu care există similitudini foarte mari. De asemenea, faptul că în interiorul bisericeții de lemn există icoane precum și piese de mare valoare, precum pomelnicul din anul 1831, evanghelia din 1834, icoanele împărătești, precum și icoana cu fața dublă, dar deopotrivă și cele ce au aparținut bisericii de zid demolate, adaugă valoare acestui schit.

Schitul Buluc este situat într-un peisaj natural extrem de pitoresc. De altfel, aceasta este și explicația pentru care zona de protecție a fost stabilită și pe repere naturale, având în vedere faptul că schitul Buluc este situat într-o zonă deluroasă, protejată natural de păduri. (Fig. 1)

În concluzia celor prezentate mai sus, Schitul Buluc, cu hramurile *Sfântă Treime - Schimbarea la*

Față are valoare medie din punct de vedere urbanistic, arhitectural și artistic.

Din punct de vedere al criteriului frecvenței, nu este mare, întrucât în fostul județ Vrancea nu este unicat, (există 18 biserici de lemn) dar este una din bisericile de lemn, cu o vechime foarte mare, mai ales de când mănăstirea Tarnița a ars. De remarcat că biserica păstrează forma originală, adică din bârne de lemn de brad, îmbinate în tehnica tradițională, coadă de rândunică, care nu au fost înlocuite și nu au suferit intervenții majore.

Valoarea memorial-simbolică a bisericii schitului Buluc cu hramul Sf. Treime este **mare**, deoarece este una dintre puținele biserici construite înaintea așezămintelor religioase, precum Valea Neagră și Leapșa, care au rezistat de-a lungul secolelor, fiind susținută mai ales de comunitatea locală. Schitul Buluc și viața sa religioasă a fost influențată de curentul isihast al stareșului Vasile de la Poiana Mărului. De asemenea, faptul că aici a existat o altă biserică de zid, al cărui patrimoniu mobil se păstrează încă în biserica de lemn, sunt în memoria colectivă un simbol pentru locuitorii din zonă, care consideră schitul Buluc un loc de reculegere și tihnă.

Biserica de lemn a fost clasată în grupa valorică B, având codul LMI: VN-II-m-B-21099.

BIBLIOGRAFIE

Constantin C. Giurescu, *Istoricul Podgoriei Odobeștilor, din cele mai vechi timpuri până în anul 1918*.

Romeo Valentin Muscă, *Buluc, Schitul din Athosul românesc al Vrancei*, 2010.

Cherciu, I., (2003), *Bisericile de lemn din Țara Vrancei factor de identitate culturală*, Ed. Enciclopedică, București.

Pavel, Lelia, (2005), *Bisericile de lemn din jud. Vrancea*, Ed. Pallas, Focșani.

Nicolae Damian, Alexandra Tătaru, *Bisericile din lemn, potențial turistic geocultural. Studiu de caz: „Țara Vrancei”, în MILCOVIA, Revistă regională de studii, Focșani, Seria a III-a, An IV, Nr. 9, decembrie 2009.*

Cristache-Panait, Ioana și Titu Elian, *Bisericile de lemn din Moldova. „Buletinul Monumentelor Istorice 1972” (2): 39-59.*

⁶ Ioana Cristache Panait, Titu Elian, *Biserici de lemn din Moldova*, BCMI, 1974, p. 39-60